

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiiu, 14. Maiu v. 1876.

Prenumeratiunile si corespundintiele suntu a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Inca ceva despre botanica.

II.

Totu in numerulu 13 alu pretiutei foi, ce redactati, ati binevoitu a vi aduce aminte prin câte-va consideratiuni de celebrulu nostru botanicu **Florianu Porcius**. Gratia, domnii miei! càci mi-ati oferitu placut'a ocaziune de a vorbí nitielu de acestu eruditu botanicu romanu, cunoscutu cu multu mai bine de straini, decâtu de noi. O facu acést'a chiar' cu risiculu de-a fi indiscretu fačia de persón'a d-sale, ce se caracteriséza prin un'a rara modestia; o facu acést'a inse in interesulu nostru nationalu, in interesulu scientiei romane.

Bine faceti, domnii miei, ca ve aduceti aminte din candu in candu si de barbatii, ce si-au dedicatu viéti'a pentru literatura si pentru scientie. Si bine ar' face tóte foile nóstre de publicitate, déca ar' face acést'a câtu mai desu, ceea ce este midiloculu celu mai eficace de a indemná publiculu la inbraçiosiarea scientieloru, de a-lu aduce la recunoscentia si stima catra barbatii meritati in scientia, si prin acést'a a face se progreseze scienti'a cu succesu favorabilu, de care progresu este legatu rolulu natiunei romane in concertulu natiunilor culte. Astadi scienti'a este arm'a cea mai victoriósa, si triumfurile de lupta, venitoriulu popóraloru, suntu conditionate prin posesiunea acestei arme. Nu fórti'a bruta, nu politic'a inalta, nu planuri de conchista suntu midilócele de-a asigurá esistinti'a unui poporu; succesulu acestora póte se fia mare, inse numai momentanu, fora durabilitate. Venitoriulu de auru inse este inscrisu numai pre frontispiciulu popóraloru, ce progreséza si se inarméza cu scienti'a si cultur'a. Barbatii nostri, ce conluera la edificiuulu scientiei romane, suntu adeveratii fundatori ai venitoriului nostru, suntu adeveratii apostoli ai Romanismului, si pentru aceea trebuesce se le manifestamu cea mai mare si inalta stima si recunoscentia la tóte ocaziunile binevenite. Stim'a si recunoscenti'a catra barbatii binemeritati in scientie si arte este cea mai frumósa virtute pentru unu poporu. Dela modulu, in care se manifesta acést'a stima, se póte cunósce trépt'a culturala a unui poporu. —

Noi Romanii in nice un'a scientia nu suntemu asia reu reprezentati, cá in scientiele naturale si specialu in botanica. Motivele, din cari se aplica atátu de puçini la botanica, cá si la alte scientie, suntu multe, dintre cari celu cardinalu este seraci'a. Ce va face la noi unu botanicu cu scienti'a sa de ar' fi unu alter Lineu? Ar' stá se péra de fóme. De aceea ori cine mai ântaiu de tóte se ingrisesce de esistinti'a sa; apoi ocupandu unu oficiu publicu anevóia se mai resolvesce de a se ocupá si de botanica seau de alta scientia. Si déca in adeveru mai aflamu ici colea câte unulu, dieu acei'a suntu fórté rari. Este usioru acolo a se cresce barbati speciali in scientia, unde suntu universitati si unde profesorii loru se ocupa întréga viéti'a numai cu specialitatile loru. Lipsindu-ne universitatile, focariulu scientieloru romanesci, nu ne restá decâtu se incuragiamu si indemnamu in totu modulu pre toti acei barbati, cari prelanga oficiale loru necesaria pentru subsistintia, s'au dedicatu pentru unulu seau altu ramu de scientia. Este dreptu, ca acesti'a suntu rari, si intre aceste raritati este d. Porcius. —

Multi cunosc pre vicecapitanulu Porcius, dér' fórté puçini pre botaniculu P., si intre acesti puçini pluralitatea suntu straini. — D. P. se ocupa de aprópe ani trei dieci cu botanic'a si anume cu „Flor'a Transilvaniei“ si specialu cu „Flor'a districtului Nasaudu“. In acestu tempu a facutu cunoscentia mai cu toti „Floristii Transilvaniei“ si cu alti botanici de renume europeanu, pr. cu Haynáld, Czech, Janca, Fuss etc. cu multi si astadi stá in conesiune intima. De aci a urmatu recomandatiunea sa la mai multe reuniuni botanice, la cari astadi este cá membru si in care calitate a si lucratu pentru mentionatele reuniuni, fiendu deobligatu la acést'a moralicesce. Chiar' in decursulu acestui anu a terminatu d-sa unu voluminosu si prea interesantu studiu intitulatu „Flor'a districtului Nasaudu“, in carele a tractatu nunumai districtulu din punctu de vedere a vegetatiunilor, dér' si din vederi geologice, orografice, topografice si geografice. Acestu studiu lucratu cu multa diligintia si eruditiune, ce l'a si tramisu „reuniunei c. r. zoologice- botanice“ in

Vien'a", la care reuniune este membru ordinariu, — ar' face onóre celui mai celebru botanicu european, ér' literatur'a romana s'ar' poté mandrí cu densulu in faci'a Europei. Aici suntu emendate tóte erorile comise de d. Baumgarten, Schur, Stur, Fuss, Heuffel si alti botanici, ce au studiatu acést'a flora si au determinatu vegetatiunile nóstre.

Déca d. P. s'ar' fi aflatu demnu si s'ar' fi alesu de catra jun'a nóstra societate academica celu puçinu de membru corespondentu, de cari in asta sprecialitate si asiá are mare trebuintia, sum convinsu, ca acestu studiu prea interesantu, precumu si altele nu s'ar' publicá germanesce si in anale straine, ci in ale societatiei academice, ceea ce ar' fi unu mare profitu pentru natiune; dar' „sapiienti sat“.

Cumu-ca cele amintite despre reputatiunea d. P. nu suntu exagerate, voiú amintí unu singuru casu mai recentu. Unu d. colonelu, W. Tusch Jensen din Copenhaga, a conceputu nobilulu propusu de a edá un'a Flora europeana cu numirile de specia si varietati in tóte limbile Europei mai culte. Intre aceste limbi voiesce autorele a destinge si pre limb'a romanésca. In cele lalte limbi are usiurate de a aduná numirile planteloru, càci tóte au literaturi intregi de „Flóre“ (Flora in limbagiulu botanicu este unu manualu pentru determinarea planteloru); dar' la noi a datu de dificultatea, ca nice la cei din cóce, nice la cei din colo de Carpati „Flora romanésca“ celu puçinu dupa câtu sciu eu „non datur“. Pentru ce d. autoru din capital'a Danimarcei nu s'a adresatu la societatea nóstra academica si nu a rogatu-o pentru mana de ajutoriu cá cea mai competentá, ci s'a adresatu la d. Porcius, carele dupa câtu sum informatu a si promisú a-i tramite tóte numirile romanesci, câte le posedé, — lasu neventilatu . . .

D. P. si-a câstígatú in decursulu acestoru 3 decade prelunga frumós'a eruditiune botanica, si una colectiune de plante (herbarium) preste 12.000 specie tóte determinate, bine uscate si bine ordinate. Afara de aceea a mai donatu la tenerulu nostru institutu gimnasialu una frumósá colectiune de mai multe sute de specie. Aici 'mi permitu a observá, ca asertulu d-vóstre, d. redactori, din nr. 13 nu este consonantu cu adeverulu, pentruca d. P. nu si-a donatu gimnasiulu din locu intregu „ierbariulu“, si nece credu ca lu-ar' dá pana este in viétia nice pentru dieci de mii fl.

Este adeveratu, cá d. P. nu a publicatu pana acum'a nice unu studiu in limb'a romana si nice a lucratu. (Intielegu numai din botanica, — pentruca chiar' de presentu lucra la unu prea interesantu opu istoricu „Istori'a districtului“, baséta pre acte si documente interesante pentru intréga istori'a Romaniloru din Transilvani'a, ce le-a adunatu de prin tóte archivele si cari puçine au esítu pana acum'a in publicitate). Inse amú fi fórté injusti, candu i-amú imputá, pentruca pana acuma nu a compusu vre-o botanica seu Flora romanésca, la ceea ce — dupa mine ar' fi celu mai competentu, — càci la acést'a nu este d-lui de vina, ci publiculu roma-

nescu.. Se punemu, ca d. P. ar' fi lucratu una „Flora a Transilvaniei“, care la totu casulu ar' esí fórté volu-minósá, si care i-ar' fi costatu un'a munca celu puçinu de 6 ani. Se punemu mai departe, ca pentru editiunea opului a sacrificatu numai 2000 fl. càci editoru la ast-feliu de opuri nu credu se se afe. E bine, cine ar' cumperá la noi acestu opu? Alte opuri, de cari ar' trebuí se se intereseze publiculu mai tare, si inca le rodu molile prin cele ladi si poduri. Acestu asertu mi-lu voru poté intari multi literati de ai nostri. Cu atátu mai puçinu s'ar' tréce una „Flora a Transilvaniei“ la noi, cà-ci la noi fórté puçini se intereséza de botanica. Autorulu deci in unu casu cá acest'a, prelunga una munca mare si diligintia incordata si prelunga spesarea unei suma enorma, ar' fi silitu se se multiamésca cu placerea de a posiéde câte-va ladi implute cu „Flor'a Transilvaniei“. Eu credu, ca acésta placere nu se póte recomandá nimenui, cu atatu mai puçinu d. P., care e si tata de familia

D. vóstra, d. redactori! recomandati d. P. lucrarea unei batanica romana; credu ca d. vóstra intielegeti aici una botanica scientffica dupa starea de astadi a acestei discipline naturale, seu una „Flora a Transilvaniei“, de cari si de un'a si de alt'a literatur'a nóstra sêntiesce mare trebuintia. Manuale de scóla seu compendia de botanica mai avemu lucrate de unii d. profesori de dincolo, asia pentru cursulu inferiore din scólele medie mai bune suntu ale d. Michalescu si Nanianu, cea din urma intercalata cu figuri, er' pentru cursulu superiore a d. Dr. Brandza. Inse botanica scientffica si Flora ne lipsescu cu totulu. Pana acilea sum de acordu cu d-vóstra. Dicití mai departe a fi convinsi ca Asociatiunea transilvana se va grabí a-i cumperá opulu respectivú. Se me iertati, dar' eu sub inpregiurarile actuale nu potú apartiné la acésta convinctiune.

Dar' abstragêndu dela alte motive, procedur'a recomandata de d-vóstra de a lucrá unu opu cu anii intregi, má cu dieci de ani, apoi a-i cersí cumperarea dela cutare seu cutare asociatiune, o affu sub demnitatea unui caracteru scientfficu, la care d. P. nu credu se se invoiésca candu-va.

Dar' nu asia, domnii miei! mai bine se întórcemu foi'a. Ore nu ar' fi mai bine, cá Asociatiunea transilvana cá atare se iée iniciativ'a la lucrari scientffice si cu deosebire la acele ce se reportéza strictu la patri'a nóstra, adeca la Transilvani'a — la „Flor'a“ „Faun'a“ „Geologi'a“ si „Geognosi'a Transilvaniei.“ Acést'a ar' avé de indeplinitu Asociatiunea transilvana cu atátu mai vêrtosu neavendu noi alte reuniuni speciale, precumu au Sasii si chiar' Ungurii. In locu se astépte imbiarea de opuri scientffice, mai bine se voteze dens'a premia si astfeliu se indemne pre toti barbatii competenti la lucrare de opuri scientffice. Prin acestu procedeu nunumai s'ar' satisfice §.-lui 2 a statuteloru Asociatiunei, care d'ice apriatu ca „Scopulu Asociatiunei e inaintarea literaturéi romane si cultur'a po-

porului romanu in deosebite ramuri prin studiu, elaborare si edare de opuri, prin premia etc. — dar' s'ar' stirni mai multu indemn si interesu pentru scientiele naturale considerate pana acilea atatu de vitregu, s'ar' dá impulsu si animare mai multoru barbati, cá cu fructele loru culesu cu multa sudóre de pre campulu scientieloru naturale, se inavutiésca literatur'a nóstra atatu de sermana in acestu ramu de scientia. In acestu casu barbati nostri cu eruditiune in órecare specialitate cá d. P . . . nu ar' scrie studia in limbi straine, si nu le-ar' tramite la reuniuni straine, ci le-ar' scrie romanesce, si prin acést'a s'ar' contribui fórtu multu la radicarea limbei, a literaturéi si a demnitatiei nóstre nationale.

Istori'a scientieloru naturale ne invetia, cá progresulu loru la tóte popórale culte pr. la Francesi, Anglesi, Germani etc. se detoresce mai multu reuniuniloru scientifice. Lucru fórtu firescu. La studiarea Florei si Faunei transilvane, la studiarea stratureloru geologice si a formatiunei muntiloru carpatini se receru spese enorme si tempu indelungatu, cari sacrificia la noi cesti din cóce nu se potu asteptá dela singuratici, si sub impregiurările actuale nice dela statu, cu atatu mai puçinu ca suntemu apesati de multe greutati si sarcine si cu deosebire de a seraciei. Inse ceea ce nu potu singuratici, potu reuniunile, póte in prim'a linia Asociatiunea transilvana.

Noi Romanii de din cóce de Carpati ne aflamu in gradulu celu mai primitivu cu cunoscientiele naturale din patria si din mostele nóstre. Cesti ce amu inceputu a ne ócupá cu aceste scientie, cunóscemu mai bine Faun'a si Flor'a Franciei, a Germaniei, Elvetiei, má chiar' si a Africei si a Americiei, decâtu Faun'a si Flor'a tieriloru locuite de Romani. Cunóscemu mai bine structur'a geologica din Alpi, Pirinei, Jur'a si Andi, decâtu cea din Carpati. Va se díca cunóscemu mai bine acele locuri din tóte vederile studiulu naturalu, pre unde nu amu caletoritu nice candu, decâtu acele pre unde vietuimu si amblamu in tóte dílele. Le cunóscemu, pentruca despre acele tieri se afla literaturi intregi, precandu noi nu avemu nice baremu unu studiu geologicu romanescu despre Carpati, nice baremu un'a Botanica seau Zoologia scientifica, se tacu de lips'a unei „Flora a Transilvanei?”

Cá intre parentese insemnu aici — ceea ce credu a nu fi superfluu — ca si productele seau scientiele naturale din diversele tieri se diferescu cá si natiunile. Si densele cá si natiunile au lipsa de dictionariulu limbei sale proprie. D. e. Flor'a din Franci'a si Germani'a nu se póte folosi la noi, seau de se si póte, nu la determinarea toturoru plantelor, pentruca alta este vegetatiunea Franciei etc. si er' alt'a a Transilvanei. Asemenea si cu studiulu geologicu si geognosticu.

In lips'a celoru mai necesarie carti scientifice jace a dóu'a cauza, pentruca la noi nu se familiariséza omenii cu studiulu scientieloru naturale. Se punemu d. e. ca cine-va voiesce a studiá botanic'a romanesce si a-si aduná ierbariu; cumu va poté inse determiná plantele

aflate in excursiunile sale botanice, ne avendu nice una Flora romanésca? Respunsulu: nice cumu, seau déca totusi voiesce, atunci mai antaiu trebuesce se studiéze bine respectivele limbi straine, apoi se-si procuréze pre Baumgarten, Fuss, Schur, cari opuri prelanga aceea, ca suntu in limba straina, dér' in multe privintie suntu fórtu defectuóse, apoi numirile romanesce la plante nice unulu nu le are. *) Ce folosu indemnamu pre unulu si pre altulu la studiulu botanicu, si nu potemu se-i punemu in mana un'a Flora romanésca; dar' in perplexitatea cea mai mare venimu cei ce propunemu acestu studiu in scóla, candu facemu cu studentii excursiuni botanice, ce suntu neincungiuratu de lipsa, si nu suntemu in pusetiunea de a-i introduce, cá se se invetie a determiná plantele de sene, érase din cauza, ca nu avemu nice una Flora romanesca.

Aceste si alte multe motive suntu, domnii miei! cari ar' trebui se desvólte in noi in toti, si cu deosebire in Asociatiunea Transilvanei mai multu interesu si mai multa considerare façia de scientiele naturale si façia de opuri scientifice romanesce. Déca persóne private nu se potu resolví la lucrarea si edarea astorufeliu de opuri din motive fórtu fundate, remane acést'a missiune precátu de nobila pre atatu de urgenta Asociatiunei transilvane. Acést'a ar' face bine, candu chiar' in adunarea sa generala din a. c., ce se va tiené la Sabiiu, se incépa la votare de premia pentru opuri din scientiele naturale, in care directiune si asiá s'a facutu fórtu puçinu pana acum'a de catra Asociatiunea nóstra. Scienti'a este fundamentulu culturei; scienti'a nationala este bazea culturei nationale, spre care trebuesce se tindemu cu totii si care este devis'a Asociatiunei.

Lips'a cea mare, ce o sémtimeu in scientiele naturale, este una „Flora a Transilvanei“, ce ar' avé se cuprinda prelanga studiulu morfologicu si numirile romanesce a plantelor. Ar' fi bine dar', candu primulu premiu, ce s'ar' votá, se se destineze pentru cea mai buna Flora a Transilvanei. (Acestu premiu dupa parerea mea, considerandu munc'a, spesele ce autorii trebuescu se le faca in excursiuni, procurare de ierbarie etc. apoi considerandu sacrificiulu de tempu — ar' trebui se fia minimum 6 sute). Seau déca Asociatiunea ar' aflá cu cale, póte se incépa numai cu Flor'a unoru tienuturi mai restrinse, precumu a unui comitatu, districtu, ceea ce si eu credu a fi mai consultu, precumu a inceputu si societatea academica cu: „Geologia Romaniei“.

*) Numirile romanesce de munti, locuri, citate de floristii Transilvanei, sémena, din lips'a cunoscientiei limbei romane, mai multu a fi luate din sanscritu. Câte-va esemple din »Flora Transilvaniae excursoria« de Fuss, voru fi suficiente: »Dsămeni in locu de Gemeni; Koron i. l. d. Corongisiu; Riuszadului i. l. d. riulu satului (s. Sadului delanga Sabiiu?) Kurmatura Kinylor i. l. d. curmatur'a caniloru; Iniutze i. l. d. Ineutiu; Górgeló i. l. d. Gergeleu; Vurfu Struniorului i. l. d. verfulu stânisiórei; Valie Doamnithal i. l. d. valea dómnei (aci vala de 2 ori); Cziblesz in locu de Ciblesiu etc. . . .

La astfelu de premia ar' concurge atatu d. P., câtu si alti cari se ocupa cu scientiele naturale. Mai departe sum de credentia, ca Associatiunea ar' face fôrte bine, candu ar' infientiá grupe scientifice. Déca fiacare grupa nu va numerá decâtu 5—6 membrii, acesti'a in decursu de tempu ar' poté lucrá fôrte multu. Dar' despre asta tema 'mi reservu a revení la alta ocaziune.

Inchiau aceste observatiuni esprimându-mi parerea, ca inbraçiosierea si facilitatea progresului in toti ramii de scientia si cu deosebire in scientiele naturale ar' fi sub impregiurarile actuale politic'a cea mai rationala, mai practica si mai salutará pentru noi. Unu poporu cá si unu individuu ce se inarméza cu scienti'a, 'si fortifica venitoriulu.

Nasaudu in 3/15 maiu 1876.

Dr. A. P. Alessi.

P. S. In legatura cu observatiunile mele din nr. 17 'mi permitu a atrage atentiunea invetiatoriloru si specialu a senatelorú si directiunilorú scolastice, cari aru dori a procurá **colectiuni naturale**, cá aceste se potú procurá determinate si bine arangiate dela urmatóriele negutiatorie de obiecte naturale;

1. *Josef Erber's Zoologisch-botanische Sammlung und Naturalienhandlung, Wien, Neubau, Sigmundgasse Nr. 9.*

Observu, ca una colectiune din tóte 3 regnele pentru scóele normale se póte procurá la d. Erber cu 120 fl. v. a., in care se afla 962 specie.

2. *Dr. L. Eger's Naturalien- u. Münzen-Comptoir, Wien, Stadt, Krugenstrasse Nr. 8.*

3. *V. Friç Naturalienhändler in Prag Nr. cons. 736 II.*

Musee tehnologice se afla la:

1. *Dr. L. Eger.* Pretiulu unui museu completu cu ladoiu (casten) cu totu 65 fl. fora ladoiu 40 fl. v. a.

2. *V. Friç.* Pretiulu unui museu cu ladoiu 50 fl. v. a. fara ladoiu 39 fl. v. a.

Mai ântaiu este bine a se cere catalóge, cari se dau de catra mentiunatii dd. gratis.

Sale de asilu, scóle de infanti, gradíne de copii.

(Urmare.)

II. Desvoltarea si organisarea lorú.

Necesitatea, lips'a seau nevóia e mam'a celoru mai multe inventiuni, si precumu vediuramu din numerulu precedentu alu foiei nóstre necesitatea a datu nascere si instituteloru pentru crescerea copiiloru, pana a nu atinge atatea de scóla. Parintii ocupati preste dí cu lucrulu campului ori in fabrice, cumu se intempla acést'a pre la cetati si in locuri industriale, suntu necesitati a-si lasá fii de capulu lorú acasa au pe strade, unde i astépta pericole de totu feliu. De alta parte cine nu scie, de câta importantia pentru tóta viéti'a ulterióra este crescerea fisica si spirituala si cu deosebire crescerea morala a copiiloru in primulú periodu alu vietiei lorú, si ce ur-

mari funeste si necalculabile pentru generatiuni intregi póte avé neglegerea crescerei in periodulu acést'a, urmari, cari arare ori si numai fôrte cu greu le va vindecá crescerea ulterióra, fia ea ori câtu de ingrigita si ratiunala.

Éca pentru ce fiacare pedagogu si filantropu trebuie se salute, si saluta intru adevéru cu bucuría si recuno-scientia inventiunea lui Oberlin! Dictata de necesitate, ea nici nu apuse, cumu apunu articlii de moda, ci se desvoltá si se latf preste tóta lumea civilisata.

Trei categorie de institute se desvoltara din inceputulu pusu de Oberlin, si adeca urmatóriele;

1. Sale de asilu.

Sale de asilu se numescu in genere institutele, in cari se primescu copii dela doi pana la siese ani inclusive, carora in cas'a parintiésca le lipsesce grigi'a necesaria. Scopulu lorú — precumu arata si numele — este de a pazí seau scapá pre copii de stricatiune trupésca si sufletésca; „asilu“ adeca insemnéza locu de scapare. Unu atare institutu are celu puçinu dóue sale seau incaperi; cea mai mare servesce pentru petrecerea si ocuparea copiiloru preste totu, in ceealalta copii cei mai micuti se jóca au — dormu, spre care scopu e provediuta cu vre-o câte-va matratie. Afara de acestea se mai afla o garderoba seau camera pentru pastrarea vestmintelorú si o cuina seau bucataria. Salele trebuie se fia spatióse, luminóse, uscate, curate si provediute cu mese si scaune scunde, dupa marimea copiiloru, apoi cu table negre si alte recvisite necesarie. Pentru cá copii se nu fia siliti a petrece tóta díu'a in casa, se mai cere o gradína cu pomi umbrosi si unu locu de jocu. Condúcerea se depune de comunu in man'a unei muieri, careia dupa trebuintia i stau la dispunere si alte soçie de ajutoriu. Numerulu normalu alu eleviloru pentru unu institutu este de 50. Pentru primirea in institutu se cere, cá elevulu se fi implinitu anulu alu doile alu etatiei; se facu inse si esceptiuni dela regul'a acést'a. Elevii petrecu in institutu de demanétia pana sér'a. In tempulu acesta capeta prandiu seau dejunu, gustare seau mancare de amédiadi si pane de ujina; pentru tóte aceste se respunde unu pretiu bagatelú de vre-o 3—5 cruceri.

Se imputa salelorú de asilu intre altele, ca lucrulu lorú este mai multu negativu, marginindu-se adeca mai vertosu a aপর pre copii de pericolele ce i-ar poté ajunge, pre candu pentru desvoltarea lorú trupésca si sufletésca in modu positivu au nu se face nimica, au déca totusi se face ceva, acést'a se intempla intorsu si unilateralu. Asia d. e. in locu de a promová seau inaintá crescerea copiiloru amesuratu naturei lorú prin jocuri gimnastice si lucruri cu man'a, prin deprinderea sensurilorú si prin dedarea copiiloru la bunacuviintia, ordine, activitate, curatienia etc., multe din institutele aceste, avendu in vedere cu deosebire crescerea morala, ocupa pre copii cu lectiuni din catechismu, cu sentintie biblice etc., facundu-i firesce a le invetiá de rostu, si numai de rostu, de órace in acésta etate frageda le lipsescu tóte conditiunile spre a precepe atari lucruri abstracte.

Acést'a este in genere organisatiunea saleloru de asilu.

Altmintrea s'au organjsatu institutele acestea in Angli'a, unde fura introduse mai cu séma prin Robertu Owen si Jonas Buchanan, doi proprietari de fabrice, pentru copii lucratorilor lor. Aici copii nu petreceau tóta dñu'a in institutu, ci numai vre-o câte-va óre inainte si dupa amiédiadi; asemenea nu institutul, ci cas'a parintiésca se ingrijiá de alimentarea seau provederea copiiloru cu mancare etc.; tréb'a institutului érá de a invetiá pre copii lucruri de a-le scólei, cu scopu de a grabí maturitatea lor pentru scól'a propria, din care cauza institutele acestea in Angli'a se si numescu scóle de infanti („infants schools“). Acestu scopu inse nu se póte justificá nici din unu punctu de vedere, de órace anticiparea invetiaturei este si ramane unu ce nenaturalu. Cumu suntu a se ocupá copii in etatea ante-scolaria, vomu aratá mai la vale, unde vomu vorbí despre gradínele de copii.

2. Iesle de copii.

In Francí'a, unde s'au inventatu pentru prim'a data salele de asilu, umanismulu a mai infintiatu institute si pentru copii dela 6 septemani pana la doi ani inclusive. Aceste institute se numescu iesle („crèche“) intru aducerea aminte, ca si mantuitorulu lumei Iisusu Christosu s'a nascutu intr'o iesle. Fundatoriulu iesleloru de copii este Francesulu Marbeau (a se cetí: Marbo), anulu fundarei: 1844. Tendinti'a lorú o arata Marbeau insusi prin urmatóri'a definitiune: „*Garder l'enfant dont la mère travaille, le soigner tant qu'elle est absente; aider à l'élever: c'est le secours le plus humain, le plus intelligent et le plus fécond*“, romanesece: „A pazí copilulu, mam'a caruia este la lucru, a grigi de elu, pre candu dens'a este absenta, a-lu cresce: éca ajutorulu celu mai umanu, celu mai inteligentu si celu mai fructiferu.“

Scurtu: ieslele au se tiena locul mame-loru. De copii grigescu si aici muieri si fete, aceste deprindiendu-se totu odata cu crescerea copiiloru mici. Indata ce unu copil se aduce in institutu, o muiere 'lu desbraca numai decátu, 'lu curatiesce cumu se cuvine si schimba rufele de acasa cu rufe de ale institutului. Páturile suntu de fieru, de ambe láturile cu galerie si pierdele verdi pentru moderarea luminei prea intensive. Localitatíle se tienu fórte curatu si suntu pururea bine aerisate. Mare grigia se pórtá de alimentarea copiiloru; mam'a e detória a-si laptá copilulu demánéti'a, candu 'lu aduce in institutu, sér'a, candu 'lu duce éراسi acasa, si de se póte inca si la amiédiadi intr'o óra libera. Preste dí laptelele mamei se suplinese prin altu nutrementu sanetosu si potrivitu naturei copilului. Fiacare institutu are o gradína cu pomi umbrosi si iérba verde, in carea se scotu copii la aeru liberu, candu tempulu e favorabilu.

Din tóte acestea urméza, ca ieslele de copii suntu institute de cea mai mare importantia si anume:

Antaiu pentru copii insísi, sanatatea si prosperarea carora prin aperarea de vatemari si alte pericole,

precumu si prin unu traiu regulatu si dieteticu se inaintéza in totu modulu.

Adóu'a pentru soçietatea intréga. Mamele adeca, fiendu detórie a-si aduce si a-si duce copii in persóna, si pana suntu la títie a-i laptá inca si la amiédiadi, invétiá a cunósce o crescere mai buna si mai rationala a copiiloru; càci si aici esemplulu bunu face mai multu, decátu vorbele góle. Si Dómne, multi copii se stingu in primulu periodu alu vietiei lorú din caus'a unei cresceri gresíte! Afara de acést'a mai cercetéza institutele acestea barbati si muieri din clase mai favorite, vedu ce se cere pentru prosperarea copiiloru din acésta etate frageda si au ocaziune a compará crescerea fiiloru lorú de acasa cu crescerea eleviloru din aceste institute filantropice.

Pentru folósale lorú cele imense ieslele de copii s'au si bucuratu totu deauna de protectiunea celoru mai luminati si mai celebri barbati de statu si de litere, intre cari se numera: in Francí'a: Thiers, Leon Faucher, Dufaure, fratii Dupin, cu deosebire Marbeau si Delbruck; in Angli'a: Lordulu Brougham; in Austri'a ministrii instructiunei publice etc. De aici se si esplica rapid'a latíre a acestei institutiuni folositórie. In Francí'a, precumu amintiramu deja, prim'a iesle se infintiá la anulu 1844; diece ani in urma numerulu lorú ajunsese la 400. La anulu 1849 urmà Vien'a, unde la 1855 erau deja 8; dupa aceea vinu cetatíle Dresd'a, Lipsce'a, Hamburg, Berlin, Frankfurt l. M. etc. Cele mai grandióse institute suntu in Parisu si Vien'a; apoi: „*Crèche-Ecole gardienne*“ langa Brusela, „*Infant-nursery*“ in Londr'a, „*Ricovero dei bambini lattanti*“ in Milanu etc. Pre câtu scimu, tóte institutele aceste s'au infintiatu de persóne au de reuniuni private.

Despre gradínele de copii — in numerulu urmatoriu.

Mandatu, lege, dreptu.

(Piesa de lectura pentru clase superioare.)

Principele de corona Enricu, fiulu regelui din Angli'a, Enricu alu IV-le (1399—1413) avea unu camerariu, pre care-lu iubiá fórte, desf' acest'a cá unu ténenu intrecutu si resfáciatu ce érá, comitea câte nebunie in lume. Intr'o dí camerariulu, facéndu-si de capu cu sburdatiunile sale, fú acusatú la tribunalulu supremu, carele aflandu-lu de vinovatu, dispuse numai decátu arestarea sa. Audiendu principele Enricu de arestarea camerariului seu, se maníá focu, càci tribunalulu nu a fostu cu consideratiune la inalt'a sa persóna, in servitiulu careia se aflá arestatulu. Elu alergà indata la tribunalu si díse restitu catra judecatori: „Demandu, cá servitoriulu mieu se fia eliberatu la momentu!“ Plinu de linisce inse se radicà presedintele Sir William Gasconye si respunse: „Principe, stimezu mandatulu D-Tale, inse ascultu de lege. Servitoriulu D-Tale e judecatu. Déca vréi se-lu scapi din prinsóre, adreséza-Te catra rege, caruia legea i dà dreptulu de agratiare!“ Principele inse nu voiá se intieléga diferinti'a dintre mandatu si lege, si tiena, ca insusi are

dreptulu de a suspinde sentinți'a judecatorésca. Elu starui pre langa cererea sa, se svêrcoli, injurà si amenintiã. „Opresce-Te!“ strigà atunci lordulu presiedinte. „Esti condamnabilu, principe, càci ai abusatu. Io sum aici in numele lepei si in loculu regelui; in ambe privintiele 'mi detoresci ascultare neconditiunata. Deci 'Ti demandu, principe, a incetá cu atari pretensiuni si a dá fiitoriloru D-Tale suditi unu mai bunu ecsemplu de respectu faãia de lege. Acumu inse pentru ca ai vatematu acestu respectu cuvenitu, Vei merge indata in arestu si Vei remané acolo, pana candu regele 'Ti va impartasi inalt'a sa vóia“. Principele frapatu si suprinsu de marirea oficiósa si de liniscea judeului, 'si dete de buna vóia spad'a, se inchinà cu reverintia, si fora a dîce unu cuvêntu se duse in arestu. Intemplantia fû reportata numai decãtu regelui. Curtenii scuiarau focu faãia de cutesanti'a judeului si vorbiau de vatemarea maiestatiei. Regele Enricu inse radicà manile si ochii catra ceriu si dîse in tonu de bucuriã: „Multiamescu-Ti, Dómne, càci ai datu tiei unu jude, pre care nici mandatele, nici amenintiarile nu-lu potu face a se abate dela credinți'a catra dreptu si lege; éra mie mî-ai daruitu unu fiu, carele in faãia dreptului si a lepei si-a sacrificatu mandatululu seu!“

Dupa **Zschokke**.

Proiectu de regulamentu

pentru scólele poporale si normale gr. or. din archidieceasa (elaboratu in urm'a conelusului sinodului archidieceasanu din 16 Aprile 1875. Nr. 55).

(Urmare.)

Capu 15.

Planulu de invetiamentu

in privinti'a obiectelor indicatè in capitlulu precedentu.

§. 86. **Religiunea.** Religiunea este celu mai importantu obiectu de invetiamentu in scólele poporale; scopulu ei este de a formá inim'a, de a inaltiã sêmntiulu humanu alu tinerimei si de a o intarí in morala. Spre a se ajunge acestu scopu sublimu, religiunea nu trebuesce nici decumu propusa in modu sistematicu, silindu-se elevii a memorisá capitule din istori'a biblica si dogme din catechismu, pre care ei nu le intielegu. Din contra, religiunea trebuie a se propune in modu intuitivu, spre a nu presentá eleviloru nici o dificultate, care aru poté se-i ample de disgustu faãia de unu obiectu atãtu de importantu.

Anulu I.

Rogatiuni. Cele mai corespundietórie rogatiuni pentru anulu acest'a aru fi: „Angeru, angerelulu mieu“, „Dómne nóptea a trecut“, „Dómne tu ne-ai ajutat“, „Diu'a, Dómne, s'a sfersitu“ si Tatalu nostru.

Instruire intuitiva. Cunoscinti'a de D-dieu din lucrurile naturei, incepêndu dela parinti si aratandu, cumu esistinti'a copiiloru depinde dela densii.

Istori'a biblica. Se se istorisésca in limbagiulu copiiloru si càtu se póte mai pre scurtu urmatóriele

schitie: Creatiunea lumei. — Ómenii cei d'antãiu. — Paradisulu. — Antãia porunca. — Neascultarea si pedéps'a. — Cainu si Avelu. — Diluviulu. — Noe si fii sei. — Avramu. — Nascerea lui Christosu. — Pastorii si Magii dela resaritu. — Prunci'a lui Iisusu. — Unele cantece de sté asupr'a nascerei lui Christosu.

Anulu II.

Rogatiuni. Repetirea celor din anulu I si pre càtu se póte, esplicarea lor. Mai departe: „Pentru rogatiunile“, „Prea santa Treime“, „Imperate cerescu“, si „Santè D-dieule.

Instruirea intuitiva. Cunoscinti'a de Domnedieu din lucrurile naturei mai pre largu. —

Istori'a biblica. Repetindu-se cele din anulu precedentu si adaugându-se si alte schitie, materialulu pre anulu alu II-le va fi urmatoriulu: Creatiunea lumei. — Ómenii cei d'antãiu. — Paradisulu. — Antãia porunca. — Neascultarea si pedéps'a. — Cainu si Avelu. — Diluviulu. — Noe si fii sei. — Avramu si fiulu seu Isacu. — Isacu si fetiorii sei. — Iacobu si fii sei. — Iosifu cu fratii sei. — Trecerea Israilteniloru in Egiptu. — Cumu au petrecutu Israiltenii in Egiptu si cumu au fostu scapatu prin Moise. — Trecerea Israilteniloru prin pustia si ajungerea in Canaanu sub conducerea lui Iisusu Navi. — Preotulu Zacharia. — Nascerea lui Ioanu botezatoriulu. — Mari'a fetióra, cá mam'a lui Christosu. — Bun'avestire. — Nascerea lui Christosu. — Pastorii. — Dîcerea in biserica. — Magii dela resaritu. — Irodu si fug'a la Egiptu. — Iisusu cá pruncu de 12 ani. — Missiunea lui Ioanu. — Nunt'a dela Can'a. — Pescuitulu celu bogatu. — Inviarea fiului Nainu. — Inviarea ficei lui Iairu. — Furtun'a. — Amintire scurta despre patimile, mórtea si inviarea lui Christosu.

Anulu III.

Rogatiuni. Pre lângã cele din anulu precedentu se voru mai adauge: „Sculându-me din somnu“, „Din patu si din somnu m'ai radicat“, „Fora de veste judecatoriulu va veni“, „Din somnu sculându-me multiamescu Tie Dómne“.

Istori'a biblica. Pre lângã cele din anulu precedentu se voru mai luá si urmatóriele: Turnulu Babilonulu. — Avramu si Lotu. — Sodom'a si Gomor'a. — Israiltenii in pustia. — Decalogulu pre muntele Sinai. — Mórtea lui Moisi. — Lupt'a Israilteniloru cu Cananienii si asediarea in Canaanu. — Israiltenii sub judecatori si imperati. — Prorocii: Elia, Eliseiu, Ion'a, Ieremi'a, Iesechilu si Daniilu. — Iisusu cu prunci. — Minunile din Capernaum. — Vindecarea ologului. — Cei 10 leprosi. — Orbulu din nascere. — Schimbarea la faãia. — Samarinénulu induratu. — Fiulu celu pierdutu. — Bogatulu si seraculu Lazaru. — Inviarea lui Lazaru. — Intrarea lui Iisusu in Ierusalimu. — Banulu veduvei. — Proroci'a lui Iisusu despre derimarea Ierusalimului. — Cin'a cea de taina. — Iisusu in gradina si prinderea lui. — Istori'a pátimiloru. — Mórtea, ingroparea si inviarea. — Aratarea lui Iisusu in lume dupa inviare. — Inaltiarea. — Alegerea Apostolului Mat'i'a (aici se se

amintésca si despre form'a de alegere, despre drepturile crestinilor de astadi, dupa cele cuprinse in Stat. organ.). — Pogorirea spiritului sântu. — Din viét'a Apostolilor. — Primulu martiru Stefanu. — Pavelu si întórcerea lui la crestinatate.

Instruirea intuitiva. Intuitiuni morale pre bazea materialului din istori'a biblica. —

Anulu IV.

Testamentul nou. Lătreă crestinismul prin apostoli si unele epistole de ale loru. —

Catechismulu. Partea I. si a II. dupa catechismulu micu, si anume pre bazea istoriei biblice. —

Anulu V.

Repetirea celor luate in anulu precedentu din catechismulu si continuare cu partea a III-a éراسi din catechismulu micu. —

Meditatiuni religióse de esegetica: Explicarea unoru Evangelie de cuprinsu eticu; familiarizarea elevilor cu cele mai insemnate puncte din ritulu bisericei nóstre ortodoxe resaritene.

Anulu VI.

Momente din istori'a bisericeasca cu deosebita privire la istori'a bisericei nóstre nationale si anume:

1. Apostolii si barbati apostolesci.
2. Persecutiunile si suferintiele crestinismului pre tempulu desvoltarei sale primitive. (Martirii).
3. Desvoltarea crestinismului intre coloniele lui Traianu.
4. Crestinismulu se radica la religiune de statu prin Constantinu celu mare.
5. Desbinarea bisericei crestine in apuséna si resariténa.
6. Biserica nóstra romana ortod. resariténa făgia de asupririile din partea bisericei rom. cat. si a celei reformate. (Metropol. Sav'a).
7. Desbinarea bisericei romane ort. res. in dóue confesiuni pre tempulu metropolitului Atanasiu.
8. Caderea bisericei romane ortod. resar. sub hierarchi'a Carlovitiului si trist'a ei stare pana la restaurarea metropoliei prin arhiepiscopulu Andreiu.
9. Constitutiunea bisericei romane ortod. resar. si Stat. organicu.

Nota. Cantarile bisericesci se voru exercitá in toti anii amesuratu gradulu de desvoltare alu copiiloru. Cantarile bisericei constau din respunsurile de sub sant'a Liturgia. Assiónele si Irmósele dela sarbatorile imperatesci.

§. 87. **Limb'a materna.** In ori ce institutu de crescere si de invetiamentu limb'a materna constituie bazea instructiunei, căci ea este midilocolu pentru căstigitarea tuturoru cunoscintieloru atātu in scóla, cătu si afara de scóla. Dreptu aceea pre invetiarea ei trebuie pusa cea mai mare ponderositate. Principalulu scopu alu invetiarei limbei materne este, de a pune pre ori-ce omu in stare de a-si poté impartasi altoru ómeni cugetarile sale, fia prin graiu, fia in scrisu, dara in modu cătu se póte mai chiaru si mai corectu. Spre invetiarea limbei materne se potu folosi cá desvoltatorie mai tóte

celelalte obiecte de invetiamentu. E dara de neaperata trebuintia, cá limb'a materna se se predee eleviloru intr'unu modu cá acel'a, care se inlesnéscă cătu mai multu invetiarea ei.

Anulu I.

a) *Esercitia intuitive.*

Eercitiale intuitive pentru anulu I se impartu in 5 cercuri:

Cerculu 1. Scól'a in genere si scopulu ei:

Primirea in scóla si familiarizarea. — Invetiatoriu, scolaru si conscolariu cu privire la disciplina. — Sal'a de scóla si obiectele dintr'ens'a. — Numirea acestoru obiecte; descrierea loru dupa locu, forma, colóre si dupa partile loru constitutive. — Asemnarea si deosebirea. — Folosulu.

Cerculu 2. Cas'a parintiésca in generalu si scopulu ei.

Obiectele din launtrulu casei si cele de prin pregiurulu ei. — Famili'a si membrii ei. — Detorintiele membriloru familiei intre sine. — Obiectele singuratiche din casa dupa locu, materia, colóre, forma si dupa partile constitutive. — Asemnarea si deosebirea. — Folosulu. — Alte zidiri laterali si intrebuintiarea loru.

Cerculu 3. Corpulu omenescu.

Partile principale: capu, bračia, trunchiu, petióre. — Functiunile acestoru parti. — Partile partiloru principale: ochi, urechi, nasu, gura etc. — Functiunile loru. — Trebuintiele corpului omenescu: nutrimentu, imbracaminte, locuintia, somnu, miscare etc. — Regule sanitarie: curatienia, cumpetulu etc.

Cerculu 4. Din lucrurile naturei. — Câte-va animale mai cunoscute. — Descrierea loru. — Folosulu. — Câte-va plante mai cunoscute: pomi, cereale, legume etc. — Pre cătu se póte descrierea loru. — Folosulu.

Cerculu 5. Loculu nascerei. — Satulu séu orasiulu. — Edificiale cele mai insemnate ale satului seu orasiulu. — Scopulu acelor'a. — Numirea stradelor mai cunoscute si a tuturoru locurilor mai de insemnate.

Nota. Aceste intuitiuni se voru luá in trasuri cătu se póte mai generale si intr'unu modu cătu mai acomodatu gradulu de inteligentia alu eleviloru. Invetiatoriuulu va portá de grige, cá elevii se accentue bine cuvintele, se se esprime in propusetiuni scurte si corecte: căci tocmai prin aceste esercitia intuitive are a se pune temeulu si pentru deprinderile gramaticale. Spre a intari memori'a eleviloru si spre a le formá sēmtiulu moralu, invetiatoriuulu le va spune din candu in candu si câte o istorióra de cuprinsu moralu, dara lesne de intielesu.

b) *Scriptolegi'a.*

Paralelu cu aceste exercitia intuitive se voru luá si pregatirile limbistice si scripturistice si anume:

I. Preparatiuni limbistice.

- a) Desfacerea propusetiuniloru in vorbe, a vorbeloru in silabe, si a silabeloru in sunete.
- b) Deosebirea si cunóscerea vocaleloru si consonantelor; combinarea loru éراسi in silabe, a silabeloru in cuvinte, a cuvintelor in propusetiuni.

c) Pronunțierea tuturor vocalelor și consonantelor singuratice și cunoscerea lor. Combinarea vocalelor cu toate consonantele.

II. Preparațiuni scripturistice.

a) Orientarea: ținut'a corpului la scris, atâtu la mēsa, câtu și la tabela, positur'a mânei, apucarea condeiului, a cretei, a stilului și asediarea hârtiei.

b) Formarea diferitelor linii din cari au să se compună literile; combinarea acestor'a întru formarea alfabetului.

c) *Cartea de cetire.*

Dupa ce elevii se voru fi pregătiți de ajuns prin aceste deprinderi limbistice și scripturistice, voru începe cu scrierea și cetirea pe baza primei cărți de cetire.

(Va urmă).

Sciri școlare.

(Monopolul de cărți a încetatu). „Inaltul ministeriu de instrucțiune publică, luându ansa dela unu casu specialu, a făcutu în emisul, seu dela 11 Aprilie a. c. Nru. 7576 adresatu inspectorului de școle din Budapesta relativu la aprobarea cărților didactice următorii'a declaratiune: „De órace în urm'a concurenței libere, ce esista pe acestu terenu, se pôte folosi ori ce carte școlastică, numai se nu fia în contradicțiune cu legile statului, pentru aceea o aprobare șpecială nici ca mai este delipsă.“ Această deciziune e de cea mai mare importanță; ea delatura și celu din urma restu alu monopolului de cărți didactice, și vomu face bine a ne notă cu totii acestu emis alu inaltului ministeriu.“ Asia șerie o foia pedagogică din Budapesta, despre carea credem ca e bine informată. Salutamu deci cu bucuria acestu emis justu și salutariu!

(Invitare la prenumeratiune). Curându va est de sub tipariu partea I din istoria naturală — intrun'a: Zoologi'a, Botanic'a și Mineralogi'a. Acestu manualu este întocmitu și menitu — că manualu pentru școlarii clasei a 3-a (din cele 6 clase) din școl'a școlară.

Este examinat și censurat de către bărbați — pedagogi de renume!

Pretiuul unui esempl. este 20 cr., francatu 22 cr.; dela 10 esempl., gratuitu 1.

Invitu și rogu pre dd. și colegi învetiatori a grabi cu prenumeratiunile pe șem'a școlarilor celu multu până în 24 l. c. spre a poté fi în curatu cu numerulu esemplarelor de tipariu,

Edarea și tiparirea partii a II-a și a III-a pentru clas'a a 4-a și a 5-a aterna dela îmbrășosirea partii I. Beregeșu (Timis.) în 3 Maiu 1876.

Emericu Andreescu, învetiat. popor.

Varietati.

(De ale poștei). La 24 Aprilie a. c. trimise — dupa cumu șrie T. Z. — unu domnu din Temišiór'a o epistolă recomandată, în care puse 10 fl. Epistol'a eră adresată la Pest'a nouă, unde ajunse la 27 Aprilie. Adresatulu primii epistol'a fora vre-o vatemare învederată, banii înse lipsiau din ea. Abuna șema cuvert'a s'a deschis de o parte și dupa scóțerea banilor erasi s'a lipitu; iscusinti'a, cu carea s'a executatu această manipulațiune, dovedesce. ca aici e vorb'a de o spoliare regulată și cu planu. E de observatu, ca adresantulu a bagatu banii în epistolă în preșenti'a unei marturie. Desf e opritu a tramite bani în epistole recomandate (adeca fora a declară banii pe cuverta și a sigilă epistol'a în modu prescrișu), totuși facu multi acést'a, că se economizeze din porto. Casulu de sus, carele pôte ca nu e singuru, se le fia de învetiatura, a nu tramite nici candu bani în epistole recomandate.

(Unu principe degradatu la gregariu seu soldatu de rōndu). Principele Iablonowsky, carele șervia că corporalu cadetu în regimentulu de infanteria Kuhn Nr. 17, fú condamnatu pentru furtu de cameraderia la temniția grea de 8 luni, asprita cu postu și închisóre șolitara, apoi degradatu la gregariu și lipsitu de nobilime. Nefericitulu furase dela camaradii șei cārnatu și dela unulu 10 fl. Mai fusese elu și mai înainte acusatulu pentru furtu; atunci scapă înse de judecata din lips'a de dovedi; de astadata casulu eră chiar că lumin'a șorelui, încatu nu mai încapea nici o îndoieła, ca elu e vinovatulu.

(Quod dixi, dixi; quod scripsi, scripsi). Difele trecute mori la Besztercebanya în Ungari'a de miédia-nopte canoniculu Cservenka, de natiunalitate Slovacu, carele în testamentulu seu lasă pe șem'a Matitiei slovace (o societate literaria) considerabil'a șuma de 60000 fl. În tempulu din urma, candu Matiti'a eră reu persecutată și regimulu lucră se o desfientieze cu totulu, ceea ce mai tardu s'a și întemplat, multi amici de ai reposatulu se trudi, a-lu înduplecă se-si șchimbe legatulu făcutu iu favórea societății slovace; elu înse respunse tuturor șolutu: „Quod dixi, dixi, quod scripsi, scripsi.“ adeca: ce difei, difei, ce scrișei, scrișei. Și asia remase!
Dupa „Alb.“

(La protocolu). Judele: „Ce a dșu inculpatulu despre mine?“ — Martorulu; „Ca DTa estu unu magariu.“ — Judele: Paguba, ca nu Ti-a datu acést'a în scrișu.“ — Martorulu: „N'a fostu delipsa, l'am cređiutu și asia.“
B. P. B.

Post'a redacțiunei.

Dlul inspectoriu de școle Droglu în Sucév'a: Numerii 9, 11 și 13 s'au șpedatu astadi.

Dlul Nanu în Șatulungu: Numerulu 5 urméza astadi adóua ór'a.

Dlul prof. L. în D.: primitu.

Dlul P. în S. m.: L'ai decopiatu prea fidelu din manualulu profesorilor DTale (pag. 162 et seq.)